

УДК 371.124:7

Гурець О. В.

СПЕЦИФІКА МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Реформування освітньої системи взагалі та школи зокрема, оновлення змісту і структури середньої освіти посилюють вимоги до професійної компетенції вчителів музики. Підвищення якості підготовки педагогічних кадрів потребує перегляду як змісту, так і організації навчання студентів у вищих навчальних закладах. Значною мірою це стосується методичної підготовки майбутніх учителів, основними завданнями якої є озброєння їх науковими знаннями закономірностей навчання, розвитку та виховання, а також формування в них умінь і навичок практичної діяльності з викладання музики у школі.

Питанням удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах присвячено значну кількість дослідницьких робіт у галузі психології та педагогіки. Багатоаспектність проблеми професійної підготовки вчителя музики розкривається в роботах Е. Абдуліна, Л. Арчажникової, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової та ін. Методична підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з дитячими голосами є складовою загальної методичної підготовки педагога-музиканта. Аналіз наукових праць О. Апраксиної, Л. Арчажникової, І. Боднарук, Н. Гажима, А. Козир, Л. Матвеевої, І. Немикіної, Г. Падалки, О. Щолокової та ін. дає підставу для визначення основних підходів стосовно дослідження даного процесу.

Методична підготовка розглядається науковцями як основа для налагодження взаємозв'язків між різними навчальними дисциплінами та педагогічною практикою [1]; як засіб розвитку окремих складових професійної підготовки студента (професійної активності, професійного мислення, самостійності, творчих якостей тощо) [2].

Методичну підготовку майбутнього вчителя музики І. Боднарук трактує як навчальний процес, що забезпечує оволодіння студентами методами та прийомами музично-виховної роботи з учнями. Загалом методична підготовка повинна включати у себе комплекс психолого-педагогічних, фахових дисциплін, методику музичного виховання та педагогічну практику. Особливості такої підготовки зумовлюються специфікою уроку музики як уроку мистецтва, а також можливістю протягом усіх років навчання під час індивідуальних музичних занять здійснювати регулярний педагогічний вплив на студентів з метою озброєння їх комплексом знань, умінь і навичок методичного характеру.

Методична підготовка студентів музично-педагогічних факультетів нами розглядається як навчальний процес, що забезпечує оволодіння ними упорядкованими способами взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовану на музичне навчання й виховання школярів, зокрема їх вокальний розвиток. Методична підготовка передбачає усвідомлення студентами ролі співу в системі життєдіяльності, загальнокультурного і музичного розвитку особистості, а також вироблення у майбутніх вчителів умінь застосовувати методи й організаційні форми, адекватні завданням вокального навчання учнів.

Досліджуючи проблему методичної підготовки майбутнього вчителя музики до роботи з дитячими голосами необхідно розглянути функції вчителя музики і ті вимоги до нього, які зумовлені їх змістом. Дослідження багатьох учених переконливо доводять, що в навчально-виховному процесі виявляють себе такі взаємопов'язані функції (види діяльності) вчителя: діагностична; орієнтаційно-прогностична; конструктивно-проектувальна; організаторська; інформаційно-пояснювальна; комунікативно-стимуляційна; аналітико-оцінна; дослідницько-творча [3].

Діагностична функція (від гр. *diagnosis* – розпізнавання, вибачення) педагогічної діяльності пов'язана з розпізнаванням і вивченням істотних ознак освіченості, їх комбінування, форм вираження як реалізованих цілей освіти [8]. Оцінка знань, умінь, навичок, вихованості, розвитку учня дає змогу глибше вивчити протікання навчально-виховного процесу, встановити причини, що перешкоджають досягненню бажаного ступеня розвитку рис і якостей особистості; визначити фактори, які сприяють успішному здійсненню цілей освіти. Діагностика можлива за умови спостережливості педагога, за наявності умінь "вимірювати" знання, уміння, навички, вихованість і розвиток учня, правильно діагностувати педагогічні явища. Так, ефективна робота над розвитком дитячого голосу не можлива без оволодіння майбутнім вчителем музики даною функцією.

Орієнтаційно-прогностична функція. Управління педагогічним процесом передбачає орієнтацію на

чітко представлений у свідомості кінцевий результат (у нашому дослідженні – на високий рівень вокальної підготовки). Знання суті і логіки педагогічного процесу, закономірностей вікового та індивідуального розвитку учнів дозволяють прогнозувати (гр. *prognosis* – передбачення розвитку чогось, що базується на певних даних), як учні сприйматимуть матеріал, який учнівський досвід буде сприяти глибшому проникненню в суть оволодіння голосом; що саме учні зрозуміють неправильно. Педагогічне прогнозування передбачає також бачення тих якостей учнів, які можуть бути сформовані за певний проміжок часу (зону найближчого вокального розвитку).

Дана функція педагогічної діяльності вимагає уміння педагога-музиканта прогнозувати розвиток особистості – розвиток її якостей, почуттів, волі і поведінки, враховувати можливі відхилення у розвитку вокальних даних; прогнозувати хід педагогічного процесу: наслідки застосування тих чи інших форм, методів, прийомів і засобів вокального навчання та виховання.

Конструктивно-проектувальна функція діяльності вчителя органічно пов'язана з орієнтаційно-прогностичною. Її суть у конструюванні та проектуванні змісту навчально-виховної роботи, в доборі способів організації діяльності учнів, які найповніше реалізують зміст і викликають захоплення учнів спільною діяльністю [4]. Вона вимагає від педагога вмінь переорієнтовувати цілі і зміст музичної освіти та виховання на конкретні педагогічні завдання; враховувати потреби й інтереси учнів, власний досвід та інше; визначати основні і другорядні завдання на кожному етапі педагогічного процесу; добирати види діяльності, підпорядковані визначеним завданням; планувати систему діяльності учнів; планувати індивідуальну роботу з учнями з метою розвитку їх вокальних здібностей, творчих сил і дарувань; відбирати зміст, обирати форми, методи і засоби педагогічного процесу в їх оптимальному поєднанні; планувати систему прийомів стимулювання активності учнів; планувати способи створення особистісно-розвивального середовища.

Інформаційно-пояснювальна функція діяльності вчителя музики спричинена базуванням навчання і виховання на інформаційних процесах. Оволодіння знаннями, світоглядними і морально-етичними ідеями є найважливішою умовою розвитку і формування особистості учня. Учителю у цьому випадку виступає не лише організатором педагогічного процесу, а й джерелом наукової, світоглядної і морально-етичної інформації. Тому велике значення у професійній підготовці вчителя має глибоке знання предмета, який він викладає (в нашому випадку – музики), науково-світоглядне переконання педагога. Від того, як сам учитель володіє навчальним матеріалом, залежить якість його пояснення, глибина змісту, логіка викладу, наповненість яскравими деталями і фактами.

Аналітико-оцінна функція діяльності вчителя пов'язана з необхідністю аналізувати результат навчально-виховного процесу (зокрема, результати вокального розвитку учнів), виявляти в ньому позитивні сторони і недоліки, порівнювати досягнуті результати з поставленими цілями і завданнями, оцінювати ці результати, вносити необхідні корективи в музично-педагогічний процес, вести пошуки шляхів його вдосконалення, ширше використовувати передовий педагогічний досвід.

Дослідно-творча функція педагогічної діяльності має два рівні. Суть першого полягає в творчому застосуванні відомих педагогічних і методичних ідей у конкретних умовах навчання і виховання. Другий рівень пов'язаний з осмисленням і творчим розвитком того нового, що виходить за межі відомої теорії, певною мірою збагачуючи її.

Таким чином, розробка проблеми методичної підготовки у вищій школі мистецької освіти є актуальним завданням, що потребує всебічного дослідження та безпосередньо визначає зміст та структуру методичної підготовки майбутнього вчителя до роботи з дитячими голосами. В той же час, при визначанні умов оптимізації даної підготовки необхідно враховувати особливості специфіку підготовки саме майбутнього вчителя музики.

Використана література:

1. Арчажникова Л. Г. Профессия-учитель музыки. – М., 1984.
2. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : монографія / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2008. – 380 с.
3. Галузинський В. М., Свтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія : навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1995. – 237 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Болгарський А. Г. Педагогічна практика у загальноосвітніх навчальних закладах з предмету “Музика” : навчально-методичний посібник для студ. муз. спец. пед. ун-тів / А. Г. Болгарський, Т. О. Бодрова ; М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2008. – 130 с.

Аннотація

Стаття посвячена рассмотрению методической подготовки будущего учителя музыки, как основы для налаживания взаимосвязи между разными учебными дисциплинами и педагогической практикой; как средство развития отдельных составляющих профессиональной подготовки студента (профессиональной активности, мышления, самостоятельности, творческих качеств и т.д.).

Annotation

The article is dedicated to overview of the method studying of future teacher of music as a basis for developing the interconnections between different learning disciplines and pedagogic practice; as a mean of development particular parts of professional grounding of student (professional activities, professional thinking, self-determination, creativity).